

Ethisch doceren in het H.O.

In de Verenigde Staten hebben vele universiteiten en colleges een ethische code voor hun medewerkers. Yahr et al. (2009) hebben criteria geïnventariseerd om zulke codes te evalueren.¹ Bijvoorbeeld: (a) wat is het doel van de code en werden de relevante stakeholders bij de ontwikkeling ervan betrokken? (b) heeft de code een toegankelijke opzet en zijn de teksten niet te algemeen en niet te specifiek? (c) leeft de code bij de betrokkenen en hoe tracht men dat te bevorderen? (d) volgens welke procedures wordt onethisch gedrag ter discussie (of aan de kaak) gesteld? Yahr c.s. hebben vooral bindende gedrags- of integriteitscodes voor ogen.

Davies et al. (2009) gebruiken een andere strategie om het ethisch bewustzijn van de docenten binnen hun onderwijsinstelling te bevorderen.² Zij legden 42 gedragingen aan hun collega's voor en vroegen hun in hoeverre die volgens hen ethisch toelaatbaar zijn. Men blijkt het lang niet overal met elkaar eens te zijn en dat is een prima basis voor nadere discussie over de ethische principes, afwegingen en dilemma's die in het spel zijn. Het is natuurlijk een heel andere onderwijscultuur, daar in Amerika, in vergelijking met de onze, maar toch is het heel interessant om te zien wat hun in ethisch opzicht bezighoudt. Zie de hierna volgende tabel (vertaal- en interpretatiefouten voorbehouden).

Wes Holleman
ethische kroniek 1-7-2010
<http://www.onderwijsethiek.nl>

Tabel 1: welke gedragingen van de docent zijn ethisch toelaatbaar in de ogen van 90 H.O-docenten, verbonden aan een Amerikaanse liberal-arts instelling? *

	+	±	-
1. Studenten mogen de nagekeken deoltoetsen bewaren en zij krijgen van de docent (die meestal een paar vragen uit de deoltoetsen in het afsluitend tentamen opneemt) op de laatste onderwijsbijeenkomst het advies om het oude toetsmateriaal goed door te nemen.	85%		
2. idem, doch alleen cursusdeelnemers die op het spreekuur langskomen, krijgen dat advies.	54%	29%	
4. De docent hanteert de vaste, als zodanig aangekondigde beleidslijn dat studenten geen gelegenheid krijgen door het verrichten van 'verrijkingstaken' bonuspunten te verdienen.	96%		
3. Studenten kunnen bonuspunten verdienen door facultatieve colloquia bij te wonen, hoewel de docent kan weten dat sommigen ten gevolge van concurrerende studie- of werkverplichtingen achter het net zullen vissen.	56%	32%	
8. Hoewel de docent geen beleidslijn over bonustaken bekend heeft gemaakt, krijgen studenten die erom vragen, gelegenheid bonuspunten te verwerven, terwijl de overige cursusdeelnemers van niets weten.		46%	47%
5. Studenten moeten het afsluitend tentamen vóór de zomervakantie afleggen en worden op dat cijfer afgerekend, doch wie in verband met reisplannen verhinderd is, krijgt een herkansing in september. **	55%	36%	
7. Studenten moeten het afsluitend tentamen vóór de zomervakantie afleggen en worden op dat cijfer afgerekend; wie in verband met reisplannen verhinderd is, wordt als <i>Ongeoorloofd Afwezig</i> geboekt en mag dus geen vervangend tentamen op een ander tijdstip afleggen.	65%		
6. Studenten die tegen het eind van het semester door schokkende persoonlijke omstandigheden getroffen worden, hoeven het afsluitend tentamen niet af te leggen [en worden dus op de eerder behaalde deeltijfers afgerekend??].	31%	51%	
9. Een student die in eerste instantie voor de verplichte cursus Macro II gezakt is, krijgt voor de recidivistencursus een <i>genadezesje</i> , mits hij/zij belooft zich niet voor vervolgcursussen van de vakgroep Macro in te schrijven.			79%
10. Een student krijgt voor de cursus van docent X een <i>genadezesje</i> , mits hij/zij belooft zich in het vervolg niet meer voor cursussen van docent X in te schrijven.			89%

¹ M.A. Yahr, L.D. Bryan, K. Schimmel. Perceptions of college and university codes of ethics. *Journal of Academic and Business Ethics*, 2, July 2009. URL: <http://www.aabri.com/manuscripts/09282.pdf>. De inhoudsopgave van dit jonge tijdschrift kan men vinden op de site: <http://www.aabri.com/jabe.html>.

² T. Davies, D. Moen, DeVee Dijkstra. Faculty perceptions concerning the ethics of classroom management practices. *Journal of Academic and Business Ethics*, 1, January 2009. URL: <http://www.aabri.com/manuscripts/08022.pdf>. Resultaten van soortgelijke onderzoeksbenaderingen zijn samengevat door Wes Holleman (2006), *Onderwijsethiek*. URL: <http://www.onderwijsethiek.nl/wp-content/uploads/2007/04/onderwijsethieknov2006.pdf> (pp. 147-158).

	+	±	-
15. De docent staat studenten uitsluitend op zijn/haar officiële spreekuur te woord, ook al zijn sommigen op die tijden verhinderd.	26%	48%	25%
13. De docent geeft topsporters uit de universiteitsteams extra begeleiding buiten de verroosterde onderwijsbijeenkomsten.	51%	34%	
11. Alle cursusdeelnemers worden door de docent geattendeerd op vacatures voor interessante banen.	98%		
14. idem: alleen de betere studenten uit de eigen mentorgroep worden daarop geattendeerd.	48%	34%	
12. De docent toont zich bereid voor iedere cursusdeelnemer die (in het kader van een sollicitatieprocedure) daarom vraagt, een referentiebrieft te schrijven.	67%	27%	
16. De docent trakteert studenten op donuts als ze, conform het rooster, vrijdags om acht uur 's ochtends op zijn/haar college present zijn.	91%		
18. De docent deelt consumpties uit wanneer de cursus door de deelnemers geëvalueerd wordt.		45%	42%
19. De docent weigert achteraf handouts etc. te verstrekken aan studenten die absent waren, ook al hebben ze een geldig excuus voor hun afwezigheid.	57%	27%	
20. De docent geeft groepsopdrachten die studenten in hun eigen tijd moeten maken, ook al kan dat ertoe leiden dat ze studieverplichtingen van andere cursussen moeten verzaken.		36%	46%
17. Telkens als studenten tijdens de les onderling praten, vraagt de docent op de man af waar ze 't over hebben.	77%		
21. Bij het teruggeven van gemaakt werk pleegt de docent <i>en plein public</i> commentaar te leveren op de prestaties van iedere student.		27%	72%
27. Op responsiecolleges worden vooral 'luie' studenten achter de vordden gezeten, teneinde te bevorderen dat ze trouwer hun huiswerk maken.	24%	60%	
24. Zoals aangekondigd roept de docent elke bijeenkomst een aantal <i>at random gekozen</i> studenten af [om hun aanwezigheid te controleren?], doch studenten die goed hun best doen worden wel eens overgeslagen.	64%	31%	
25. idem, doch studenten die <i>niet</i> goed hun best doen worden wel eens overgeslagen.	42%	51%	
23. Aanwezigheid is niet verplicht en hoge absentie levert dus ook geen strafkorting op.	77%		
22. Studenten krijgen geen punten voor aanwezigheid, maar bij twijfel over het eindcijfer legt bovengemiddelde aanwezigheid wel gewicht in de schaal.	64%	31%	
28. Ongeoorloofde afwezigheid levert strafkorting op, maar die wordt alleen toegepast op studenten die niet hard genoeg werken.		36%	58%
26. In tegenstelling tot de voltijdse groep (drie lesbijeenkomsten per week), krijgen deeltijdstudenten (één lange avondsessie per week) strafkorting voor absentie, aangezien zij zich volgens de docent geen absentie kunnen veroorloven.	28%	38%	34%
34. Gemiste overhoringen of te laat ingeleverd werk leidt altijd tot een strafkorting, ongeacht het eventuele excuus.	64%	27%	
32. Hoewel tussentijdse toetsen officieel niet herkanst mogen worden, maakt de docent soms een uitzondering voor studenten die met een geldig excuus verstek hebben laten gaan.		55%	24%
33. Deeltentamens mogen niet herkanst worden; in plaats daarvan wordt het cijfer van het volgende deeltentamen of van het afsluitend tentamen zwaarder meegewogen.	66%		
29. Als de student daarom vraagt, is de docent bereid een laag deelcijfer te schrappen [en het dus niet mee te rekenen bij het bepalen van het eindcijfer??].	92%		
30. Studenten die op de deeltentamens prima presteren, zijn vrijgesteld van deelname aan het afsluitend tentamen.	71%		
36. De deeltijdgroep doorloopt de cursus in hetzelfde tempo als de voltijdstudenten, maar ze hoeven de gemaakte huiswerkopgaven niet in te leveren.	30%	47%	
35. De deeltijdgroep legt dezelfde (deel)tentamens af als de voltijdstudenten, maar hun worden verlengde tentamensessies gegund omdat ze voorbereidingstijd tekort plegen te komen.		55%	29%
31. Studenten krijgen geen soepeler deadlines voor het voltooiën van de cursus, tenzij ze een <i>geregistreerde</i> handicap hebben; met ongeregistreerde handicaps wordt geen rekening gehouden.	72%		
37. In vergelijking met de reguliere studenten worden aan uit het buitenland afkomstige NT2-studenten soepeler deadlines voor het voltooiën van de cursus gegund.	57%	35%	

	+	±	-
41. Aan topsporters uit de universiteitsteams worden soepeler deadlines voor het voltooiën van de cursus gegund omdat zij vaak met absentie te kampen hebben.		36%	51%
42. Hoewel het in deze cursus officieel niet mogelijk is bonuspunten te verdienen, krijgen topsporters uit de universiteitsteams (en de leden van bijbehorende dweilorkesten) daartoe wel gelegenheid, terwijl de overige cursusdeelnemers van niets weten.		27%	70%
40. De docent heeft geen vaste beleidslijn bekendgemaakt over het verdienen van bonuspunten, maar een meisje krijgt van hem daartoe gelegenheid als zij die punten nodig heeft om haar diploma te halen.		40%	41%
38. De docent legt studenten een strafkorting op als ze de lessen te vaak zonder geldig excuus verzuimen en vooral tegen afwezigheid in verband met festiviteiten van de erkende studentencorpora treedt hij/zij zonder pardon op.		47%	33%
39. Om te weten wat er onder studenten leeft, noodt de docent vooraanstaande studentbestuurders en studentenvertegenwoordigers thuis te eten, waaronder studenten die zijn/haar eigen cursussen volgen.	51%	36%	

* Alleen frequenties van 24% of meer zijn in onderstaande tabel weergegeven.

** In het competitieve, schoolse Amerikaanse hogeronderwijssysteem worden studenten gewoonlijk niet alleen afgerekend op behaalde studiepunten maar ook op behaalde cijfers en gerealiseerd studietempo.